

Čutnobiografski sprehod: etnografski strip, 1. september 2017

SANDI ABRAM IN BLAŽ BAJIČ

Blaž: Kdaj si vzljubil Trubarjevo?

Sandi: Po mojem že od samega začetka. Tam, kjer je zdej ta naravna kozmetika, ta zelena trgovina, je imel en grafitar trgovino z oblačili. Vedno je bilo vse porisano, vedno smo kaj dodajali še zraven, vedno sem se ustavil, in tudi če je imel zaprto, sem mu vedno pustil nek spominek. Je pa pomenilo, da tudi kadar si šel mimo, je vedno nekdo hengu v tem barčku. Tako da če si imel čas, si spil pivo al' pa si pozdravu nekoga. Povezano je predvsem z nekim druženjem pa s puščanjem svojega pečata tukaj na Trubarjevi pa v bistvu opazovanje, kako se razvija. Pa v bistvu od samega začetka po mojem, dokaj hitro, ker je itak ena izmed tistih ulic, po kateri si hodil s Prešer'ca, ko si hodil do Roga in do Metelkove ali pa kamorkoli drugam, dejansko. To je v bistvu tale [nerazumljivo].

Blaž: Mhm.

Sandi: Ta dva prostora, ta dva placa ...

Blaž: Imaš tukaj, na to mikrolokacijo kakšne posebne zvočne spomine mogoče?

Sandi: Zvočne? Zvočne niti ne. Bolj kulinarične.

Blaž: Kulinarične?

Sandi: Ja. Sprehajamo se mimo falafla, ki se nahaja malo naprej, tam, kjer je zdej ta Asian bistro. V katerega si hodil, ko si imel pač bone. Ker si imel bone. Nikol pa recimo v Čompo, vsaj do nedavnega ne, ko smo šli s Helmi tuki jesti, ker je bilo pač preprosto preveč drago. Dvajset evrov za nek, za nek kosilo ... tega si res ne privoščiš kot študent. Zvočno pa ne. A veš, tukaj mi je bilo vedno tako ... Če gremo sam malo nazaj, mogoče. Vedno mi je bila ta, vidiš ta, dopadljiva ta, kako bi rekel, estetika grdega. Ko si čakal na falafel, kjer je zdaj ta azijski bistro, si vedno gledal, kaj se je dogajalo nasproti: kakšni novi *tagi* so se pojavili, kakšni grafiti, kako se je razvijalo, kako je kaj odpadalo dol, kdo je kaj puščal, in vedno je bilo pač neki novega. Še posebi deset let nazaj, trinajst let nazaj, ko si imel zlato dobo grafitiranja. Ko se je dejansko dnevno spreminjalo. Zdaj je malo manj intenzivno. In vidiš, da tudi recimo ni, ni ... Spet očitno nekaj prenavljajo, kot lahko čuješ [zvok] nekega vrtnja. Ni nič novega. Omet odpada, barva je očitno stara, nič novega se ne pojavlja čez, razen nekih *tagov*. Pa še zbledeli grafiti. Tako da lahko oceniš časovnico tega, kar je nastalo.

Blaž: Koliko so stari tile po tvoji oceni?

Sandi: Po mojem dve tri leta. Razen pač enih par, en *paste up* [s podobo] Chio, tam dol, kjer ga vidimo. Tisto je na novo. Tako, tukaj se jih pusti, se jih ne briše za razliko od Čompe. Čompa pa vedno, konstantno farba tole – tale ubogi zid pa žleb. ... [zvok ročnega hidravličnega kladiva v ozadju] ga pa vedno spreminjajo ... Pa to. Zvočno pa ne, ne, niti ne toliko. Tule se bo definitivno videlo čevlje ... Ne vem, včasih je še tole dopolnjevalo, ko smo tam jedli, seveda. Tale ploščarna, ki je po navadi kar navijala dobro muziko, ampak res nisem dal poudarka temu. Je pa nekaj, no, je pa nekaj, kar sem se zdaj spomnil pri njih. Vedno mi je bilo moteče to, da so imeli obešen napis »Prosim, ne sedite pred vhodom«.

Blaž: Okej.

Sandi: V to ploščarno. Sicer je bila prijetna muzika, ampak zelo neprijeten napis. [smeh] Zdaj, zdaj mi je kapnilo!

Blaž: Si šel kdaj notri?

Sandi: Ne, nikoli. Evo, to je novo.

Blaž: Aja, grafit.

Sandi: Sem mislil, da je *paste up*, ne, ni *paste up*, grafit je ... Sem se moral malo dotakniti, da preverim, ali ima rob ali ga nima. Ali je

paste up ali ne, ampak dejansko je bila neka nalepka še od prej. Tukaj se mi zdi tudi taka zanimiva mikrolokacija, kjer imaš ta zid čist' porisan, naprej pa inštalirani dve kameri, za vogalom pa ničesar.

Blaž: Mhm.

Sandi: Clean. Nič.

Blaž: Saj imaš tudi nalepke gor.

Sandi: [smeh] Ja, varovanje. »Objekt je pod video nadzorom«. Evo, ritem hoje. Vedno je ob takih premikih treba pogledati malo čez ramo ... in tukaj je konec sveta, kjer se zlije pešpot, avtomobili ... Tukaj je tudi vedno borba za prostor, ali si s kolesom ali pa si peš. Kdo se bo umaknil in koliko prostora si boš dejansko izbral, če boš šel v nasprotno smer, v nasprotno smer z bajkom, kar načeloma naj ne bi. Ampak v bistvu težko greš dvosmerno po Trubarjevi.

Blaž: Ali misliš, da bo v bližnji prihodnosti postala peš cona to?

Sandi: Ja, ja. Definitivno. To zgodbo spremljam kar podrobno. Načrt je, da jo v bistvu zamejijo tukaj točno na tem koncu, potegnemo linijo, kjer bo peš cona, tukaj naprej, pa tja, dol pa bo dvosmeren promet.

Blaž: Mhm.

Sandi: Ampak, seveda ta paket bo prišel ... O, živijo!, greva pogledat. Vedno se ozrem nazaj, kaj se tukaj dogaja [smeh]. Vau! Ker je to tudi ena izmed takih mamljivih sten. Kot vidiš, imaš še vedno neke obrise zadaj. To je ena od frontalnih sten, ki je tudi zanimiva za marsikoga, da kaj napiše – od političnih aktivistov do grafitarjev. V bistvu res se zaletiš vanjo, je taka bela, zaradi tega tudi malo višje kotira. Ampak ne, tole. To! Ta nalepka mi je padla v oči in sem najprej mislil, da je kakšen trol to od kje odlimal, pa sem nalimal. Ni niti na žleb nalimana, ampak dejansko na zid. Kar je zelo nenavadno in potem sem gledal, kje je [kamera] in se je očitno nekdo odločil ... Po mojem je fejk kamera.

Blaž: Skoraj sto posto.

Sandi: Ker pač rabiš kabel. In ta kabel ne more it gluh čez tram! Tako da, v tem primeru jaz takšne reči rade volje fotkam. To bom tudi zdaj naredil, samo da odložim.

Blaž: A ti primem tole?

Sandi: Ne, ne. Bom. Mam, mam. Ko imaš totalno sopostavljajenje, a veš, bela stena, totalno poliman žleb, nalepko na zidu, ki pravi, da »video nadzor«. [smeh]

Špela: S kje ste pa vi?

Sandi: Iz Ljubljane.

Špela: To vidim ja. A Slovenske novice?

Sandi: Ne. Kaj pa vi?

Špela: Jaz sem pa tlele. V tej hiši stanujem.

Sandi: Aha. Smo ravno komentirali nalepko, ki se je na novo pojavila pa kamero.

Špela: Aha. Zakaj pa to?

Sandi: To? Raziskavo delamo.

Špela: Kakšno? Lahko mal več poveste?

Sandi: O čutnih transformacijah Ljubljane.

Špela: Čutne transformacije? Kaj pa to pomeni?

Blaž: Kako se spreminja. V smislu, kaj je za videt, kaj je za slišat, vonjat in tako naprej. Po Ljubljani. In on je tokrat vodič, ki ga snemam.

Špela: Čutne transformacije.

Sandi: Sej vam lahko damo en letak, da si malo več preberete. Če imamo s sabo še kakšnega.

Špela: Sem mislila, da imate kaj v zvezi s temile grafitarji.

Sandi: Zakaj?

Špela: Ker tule nam delajo katastrofalno sceno, po teh fasadah pleskajo, pa ne vem kaj vse.

Sandi: A to je bil potem razlog za tole?

Špela: Ja, jaz sem mislila, da je kaj v zvezi s tem. Tudi moramo pleskat tole dvakrat na leto. Nismo vsi za grafite. Mi mamo radi belo barvo. Mediteransko. Pa zelenje. Zato sem mislila, no.

Sandi: Mislim ta, tale desni kot je kar dober v tem smislu. Zelen barva. Mislim zelenje pa bela barva.

Špela: Ja, glejte, Ljubljana je itak promovirana kot čista in zelena. Ne vem, zakaj ne bi tudi tako jo naredil.

Sandi: Kaj pa mislite, a bo kamera kaj pomagala pri temu?

Špela: Bomo videli. Zdaj zaenkrat je. Ta hiša in še ena tukaj naprej je v redu. Jaz sam bila dvakrat na Rogu tam, ker mi je v interesu, da se obojni zmenimo, rogovci in mi. Pa je totalna razpuščina, vsi devajo roke v stran. In župan in vsi, policija in to. Nam je pa vseč, no, sej pravim belo in zeleno. Tudi recimo tista hiša je bila čisto na novo narejena, zdaj je katastrofalna. Jaz mislim, da bi mogli biti določeni prostori za grafite. Pa naj oni razstavljajo tam, da si oni ogledajo, tisti, ki jih to zanima, ne pa da se kar pleska po vseh hišah. To je tuja lastnina. Pol pa imamo že tako, da nam bodo eni diktiral, kako se oblačiti, pa kako to.

Sandi: Kaj pa nameravate potem, če koga se ujame na posnetek? Kaj na policijo ali kako?

Špela: Ja, seveda. Takoj na policijo in kazen. Če bi takole vsakega, ki ga dobite, kaznoval z dvesto evri pa bi se to hitro, hitro

izkoreninilo. Ni fer. Lej, jaz spoštujem druge, oni naj spoštujejo mene. To je naša lastnina, mamo pravico do fasade, ki je nam všeč. [zvok mimovozečega avtomobila] Imamo pravico do zelene, imamo pravico do čiste Ljubljane, če pa komu ni všeč, če hoče drugačen način življenja, naj ga ima. Samo v okviru svoje lastnine.

Sandi: Kdaj ste pa nazadnje barvali? Če se spomnete.

Špela: Veste, koliko smo ... nazadnje en teden. [zvok mimovozečega avtomobila] Sej se še vidi. Tukaj so en ogromen grafit naredil, ker ne gre čez. En teden nazaj smo to prebarvali. Rdeča barva, to je s tistim sprejem. Prvič smrdi kot ne vem kaj in drugič barva ne pokrije povsem. Tako da to je zdaj tako po amatersko prebarvano. Prej smo imel pa profesionalno.

Sandi: Aha. To ste sami barvali?

Špela: Ja. To sem jaz barvala. To sem jaz z apnom pobarvala. Ker je tudi važno, kako se, katera je ... Apno diha ne, apno je ...

Sandi: Ampak tudi pušča potem ...

Špela: Kako?

Sandi: [smeh] [Sledove] na prstih.

Špela: Ja, ja. To je tak mediteranski. Jaz imam rada zeleno. Tudi to smo sami uredili. Prej tule, saj še zdaj je stranišče, hodijo eni čez.

Niti toliko se jim ne da, da bi šel okrog, ampak gre direkt čez vrt, ograjo podre. Tudi te stvari, veste.

Sandi: A pa to pripada še vedno vašemu zemljišču?

Špela: Ja, ja. To je vse in želimo, da je tako, da ostane tako. Da se malo čuti to zelenje v mestu. Ni vsak ... Jaz sem, saj ni tako grozno, ne razumem te mentalitete. Jaz sem bila tam in eni tujci tako, prvič so tujci tam notri v Rogu. Slovenci pridejo čez vikend in potem za njih iščejo prostore, kjer lahko oni pleskajo, kjer se promovirajo. Sem z enim govorila, Gerbos, grafitar z Madrida. On pride sem in išče, on je tule tri dni in potem gre v Zagreb in naprej in išče. In če jim Slovenci ne najdejo nekih sten in gredo po ulici in pobarvajo tole, drugo in tretjo, četrto. Ko vsi spijo, oni barvajo in iščejo in se promovirajo. In zakaj jim ne bi dali nekega prostora in jim omogočili, kjer se lahko promovirajo. Mladim je všeč.

Sandi: Kaj pa če bi bil ta prostor tukaj?

Špela: Ne. Mi ne želimo. Ena novinarka je tudi rekla pa »dejte tako narediti, pa rečete, da dobite odškodnino za to steno«. Ne želimo. Ne želimo. To je naš okus in mi želimo, da se spoštuje naš okus. Vedno je bila ta hiša taka in taka naj tudi ostane. To je hiša od moje mame in ona želi, da je tako, in naj bo tako. Jaz sem živela v tujini in ni

varianete, da bi v tujini, v Dubaju, da bi takole plozal, bi jih tako ven zabrisal iz države. Tako bi jih ven zabrisal. Pri nam se pa se kar vse dovoli, a veste? Potem pa iščeš neke avtoritete, kdo je za to zadolžen, so pa vsi roke vstran, pa odgovornost se prelaga. Janković govori policija, policija pravi »mi nimamo pooblastil niti, da gremo v Rog, moraš imet delovno dovoljenje, da lahko vstopaš notri«. Inšpektorat da itak roke stran in pol je itak tako, kot je.

Sandi: A s sosedi se pa kaj pogovarjate, mislim glede na to, da je tukaj kulisa od zadaj?

Špela: Seveda. Recimo, oni so to varianto našli, da so jih poklical, so rekli »ne bodo mi plozal tam ene packarije!« pa so poklical enga profesionalca, da jim je to naredil. In se tudi ljudje slikajo in oni so pač nekako s tem zadovoljni. Teli recimo se strinjajo z nami. Oni ne želijo pobarvane fasade, naslednji tudi ne, oni tudi ne. Tule tudi ne recimo, tule. Ampak so jim vseeno, ta rumena hiša tukaj, oni tudi ne želijo. Tu če greste naprej, ogromno jih ne želi. Eni so tako nevtralni, pravijo »saj se nič ne da!«. Tudi mi, ki smo barval, sem potem, zato sem mislil, da ste vi novinar, ker sem klicala Slovenske novice, Delo in Dnevnik in so rekli, da bodo napisal članek o tem in da se popolnoma strinjajo, da ni fer, da se kar tako ploza. Da je totalni nepregled. Oni imajo tamle že tisti zid. Ne vem, a so se dogovoril, da se zid tam ... po mojem so se dogovoril, da se na tistem zidu lahko barva in to je to. Naj pustijo pa druge na miru. Tole, glejte, kakšno je to skrpučalo.

Sandi: Kaj pa žleb, žleb ste pa malo falili. Mislim žleb pa je v prvotnem stanju ali kako?

Špela: Ne, žleb je bil vedno tako spelan, zaradi tega ker ...

Sandi: Ne, ne, speljan že, ampak intervencija na njemu.

Špela: A to mislite?

Sandi: Ja, ja.

Špela: Ja, to pa kaj naredim zdaj. Ne bom to dol lepla, itak. Mama je rekla, da bo pobarvala, ker spodaj rjavi. To je treba z eno barvo prebarvat.

Sandi: V bistvu nalepke pa niso toliko problem?

Špela: Tudi so, seveda. Samo to je še naslednja faza. Zaenkrat smo to naredili.

Sandi: Se pravi grafiti najprej, nato pa še nalepke?

Špela: Ja, grafiti, pol pa naprej, postopoma. To sem jaz se mučila. Tam, tri dni vzameš dopust, da tole narediš. In eni spoštujejo, eni popolnoma nič, enim je tako, a veste, zapravljanje cajta, nimam kaj delat in pridejo. Saj imamo tule odprto poleti okna, se točno sliši, ko mimo hodijo ljudje. Petki so problematični.

Sandi: A imate tukaj spalnico?

Špela: Ja, ja, ja. Petki so problematični. Petek, ko pride mularija iz srednje šole. Tam med drugo pa četrto uro je najbolj problematično.

Sandi: Se sliši?

Špela: Se sliši, ja. Pa tudi začnejo delat kralval pa razbijajo, pa tako.

Sandi: A se sliši tudi grafitarje?

Špela: Ja, saj ona jih je zalotila, moja mama. Ko so prišli in potem je videla, ko so šli v Rog. Prišli so s tako škatlo, imeli so notri spreje, so to delali. Ona se je zbudila, ker je začela, vonjala je barvo. To zelo smrdi, ko je na sveže prepleskano. In potem je rekla, če jih ni sram, kaj tukaj delajo, in niso nič razumel, jasno. Potem je ugotovila, da so tujci. So se spokal prav počasi in potem v Rog. Sem šla naslednji dan tja in sem se potem pogovarjala. Nisem točno vedela, kateri so, ampak sem govorila z eno skupino, in sem jih prosila, da to steno pustijo na miru. Smo se čisto lepo pogovorili, ampak oni tko razmišljajo: »ulica je od vseh, hiše so od vseh«. To je njihov, to je njihov način razmišljanja, teh kao kreativcev. Jaz sem tudi iz umetniške družine, imamo arhitekto, slikarje, meni to umetnost ni, oprostite. Ni to meni umetnost.